

DUMINICA A 5-A DUPĂ RUSALII

Vindecarea demonizaților din Ținutul Gadara

APOSTOL. ROMANI 1, 1-10

Fraților, bunăvoința inimii mele și rugăciunea mea către Dumnezeu, pentru Israel, este spre mântuire. Căci le mărturisesc că au râvnă pentru Dumnezeu, dar sunt fără cunoștință, deoarece, necunoscând dreptatea lui Dumnezeu și căutând să statornicească dreptatea lor, dreptății lui Dumnezeu ei nu s-au supus. Căci sfârșitul legii este Hristos, spre dreptate tot celui ce crede. Căci Moise scrie despre dreptatea care vine din lege, că: «Omul care o va îndeplini, va trăi prin ea». Iar dreptatea din credință grăiește așa: «Să nu zici

în inima ta: Cine se va sui la cer?», ca adică să coboare pe Hristos! Sau: «Cine se va coborî întru adânc?», ca să ridice pe Hristos din morți! Dar ce zice Scriptura? «Aproape este de tine cuvântul, în gura ta și în inima ta», – adică cuvântul credinței pe care-l propovăduim. Că, de vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui. Căci cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire.

EVANGHELIE. MATEI 8, 28-34; 9,1

În vremea aceea, trecând Iisus dincolo, în ținutul Gadarenilor, L-au întâmpinat doi demonizați care ieșeau din morminte, atât de cumpliți, încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea. Și, iată, au început să strige și să zică: Ce ai cu noi, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești? Departe de ei era o turmă mare de porci, păscând. Iar demonii Îl rugau, zicând: Dacă ne scoți afară, lasă-ne să intrăm în turma de porci. Atunci El

le-a zis: Duceți-vă! Iar ei, ieșind, s-au dus în turma de porci. Și îndată toată turma s-a aruncat de pe țârm în mare și a pierit în apă. Iar păzitorii au fugit și, ducându-se în cetate, au spus toate cele întâmplare cu demonizații. Și, iată, toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și, văzându-L, L-au rugat să plece din hotarele lor. Iar Iisus, intrând în corabie, a trecut marea și a venit în cetatea Sa.

TÂLCUIRI

Este important să stăruim puțin asupra modului în care se stârnesc patimile în noi, pentru că aceasta ne va indica și modul cum să ne opunem stârnirii lor. Precizăm că modul stârnirii este în esență același cu modul zămislirii patimilor. Atâta doar că zămislirea e mai grea decât stârnirea, neexistând încă patima în noi ca o fiară adormită ce are doar să se trezească. Dar un material inflamabil se găsește în noi încă înainte de orice patimă, constituit din afecte, și aceasta ajută într-o oarecare măsură la zămislirea patimii, așa cum ajută patima deja existentă la stârnirea ei.

Cine nu a experiat că patima se stârnește uneori atunci când ne aflăm în cursul îndeplinirii unei hotă-

rări bune, sau după ce am terminat executarea ei (1), sau atunci când ne aflăm într-o stare de meditație sau de odihnă sufletească în care nu se pune problema de a lua vreo hotărâre! În toate cazurile patima se stârnește ca o rezistență și revoltă a tendințelor neluate în seamă. În aceste cazuri și în altele, patimile își au în noi niște antecedente (2).

Se pune deci întrebarea: cum se stârnește patima în toate aceste cazuri?

În toate scrierile duhovnicești ortodoxe se repetă, ca mod al stârnirii patimilor în orice împrejurare, schema următoare: Satana aruncă în mintea noastră

Vindecarea celor doi demonizați din Ținutul Gadara

un gând de păcat, așa-zisul atac, pe care credem că putem să-l traducem și prin momeală. El este prima răsărire a gândului simplu că am putea săvârși cutare faptă păcătoasă, înfățișându-se în fața minții ca o simplă posibilitate. El încă nu e un păcat, pentru că noi încă n-am luat față de el nici o atitudine. E parcă în afară de noi, nu l-am produs noi și nu are încă decât un caracter teoretic, de eventualitate neserioasă, care parcă nici nu ne privește serios pe noi, care suntem preocupați cu toată ființa de altceva. Nu știm cum a apărut, parcă cineva s-a jucat aruncându-ne pe marginea drumului, pe care se desfășoară preocuparea cugetului nostru, această floare fără nici un interes, ca să o privim o clipă și să trecem mai departe. Are prin urmare toate caracteristicile unui gând aruncat de altcineva, și de aceea Sfinții Părinți îl atribuie Satanei. El e gândul simplu al unei eventuale fapte păcătoase, nezugrăvindu-ne încă nici o imagine concretă a acelei fapte și a împrejurărilor în care s-ar putea săvârși (3). Sunt și cazuri însă când se stârnește dintr-odată ca un foc ce ne aprinde imediat.

Când se stârnește însă numai ca un gând neînfoțat, de la acest atac până la fapta păcătoasă sunt mai multe trepte. Isihie Sinaitul numără patru: atacul, însoțirea, consimțirea, fapta sensibilă (4). Sfântul Ioan Damaschin numără șapte trepte: atacul, însoțirea, patima, lupta, robirea, consimțirea, făptuirea (5). Momentul decisiv e acela în care ia atitudine cugetarea noastră. Dacă am alungat gândul din prima clipă, am scăpat. Dacă însă începem să medităm asupra lui, să ne îndulcim în gând cu perspectivele păcatului, s-a produs „însoțirea, amestecarea gândurilor noastre cu gândurile dracilor vicleni” (6). Acum ne-am lipit de gândul rău, ni l-am însușit, nu mai stă în noi străin. Prin aceasta am intrat în zona păcatului și anevoie

mai putem opri desfășurarea până la capăt a acestui proces odată declanșat. Urmează apoi consimțirea la faptă, sau planul compus al gândurilor noastre și al gândurilor Satanei pentru realizarea faptei (7). Abia acum gândul simplu se concretizează în imagini (8). După Sfântul Ioan Damaschin, prin însoțirea gândurilor noastre cu acel gând se produce, ca a doua fază, patima lăuntrică. Momeala nu este încă păcat (9), pentru că nu depinde de noi (10) ca să se producă, și de ea nu e ferit nici un om.

Dar să vedem mai de aproape ce este acest gând simplu al păcatului, ce apare fără imagini în mintea sau în inima noastră?

Mai întâi, pe ce cale vine el de la diavolul? Vine direct sau prin ceva tot din noi? Sfântul Marcu Ascetul, care repetă în scrierea *Despre Botez* că e aruncat în noi de Satana, spune în cap. 140 al *Legii duhovnicești* că e „o mișcare fără imagini a inimii”, iar în cap. 179, că, prin ea, „poftele cheamă mintea la vreo patimă” (*Filoc. rom. I, p. 243; p. 246*).

Pe de altă parte, Diadoh al Foticeii spune că de la Botez Satana nu se mai află în adâncul sufletului, adică în minte, ci în „simțurile trupului”, „lucrând prin natura ușor de influențat a trupului asupra celor ce sunt încă prunci cu sufletul” (11). „El călărește acum pe mustul cărnii, ca unul ce e cuibărit în trup, ca prin mustul lui să rostogolească mintea pe lunecușul plăcerilor” (12), „învăluind prin mustul trupului mintea, ca într-un fum, în dulceața poftelor iraționale” (13) sau, cum zice Ioan Scărarul, „diavolul stă în stomac și împiedică pe om să se socoată sătul, chiar dacă ar fi înghițit tot Egiptul și ar fi băut tot Nilul” (14).

De aici urmează că Satana ne trimite momeala prin mijlocirea poftelor trupesti, stărnind mișcarea vreunei poftă ce dormitează în subconștient (15). „Mintea noastră, având o simțire foarte fină, își însușește lucrarea gândurilor șoptite ei de duhurile rele oarecum prin trup” (*Diadoh al Foticeii, Filoc. rom. I, p. 380*).

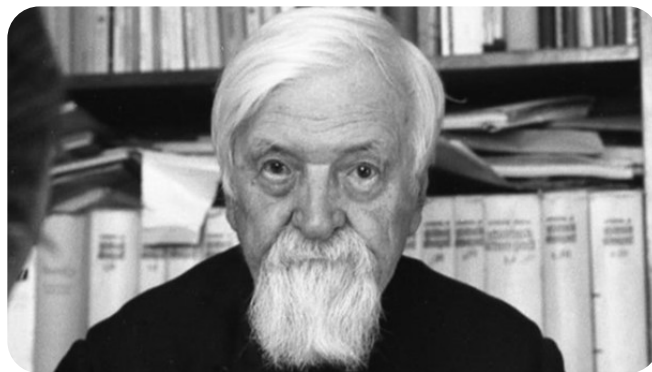
Momeala e, așadar, prima apariție în conștiință a unei dorințe rele. La început ea n-are vehemență și se prezintă sub forma unui gând simplu. Mai bine zis, conștiința ia act de ea încă de la prima trezire, și această primă lucrare a ei în conștiință se face sub forma unui gând. Numai dacă nu e înăbușită prin reacția noastră hotărâtă, această mișcare câștigă intensitate, încât cu greu îi mai putem rezista.

De obicei această primă trezire a unei poftă – prima apariție a momelii în conștiință – e prilejuită de pri-

virea unor lucruri externe (16). Împrejurarea aceasta a putut da naștere ideii că Satana se află cuibărit în înfățișarea unui lucru și trimite direct un gând de păcat în cugetul nostru, fără să se folosească de trezirea unei poftes subconștiente, ca mijloc. Cu toate acestea, nu este exclus și în aceste cazuri ca tot pofta din noi să se fi trezit înainte la privirea lucrului extern și abia ea să fi plasat în acel lucru impresia care socotește că îi stimulează pofta. Venirea momelii în cele mai multe cazuri pe calea aceasta a făcut pe Părinți să recomande închiderea simțurilor în vremuri de năvală a ispitelor.

În unele cazuri însă momeala apare în noi fără să privim la unele lucruri externe. Atunci intră în lucru amintirea unui păcat repetat (17). Oricum însă, atât în primele cazuri, cât și în cele de al doilea, e foarte rezonabil să se admită că ultimul motor al momelii este un duh deosebit de noi, pentru că, altfel, de ce se stârnește amintirea unei patimi exact în cutare cazuri și de ce se stârnește numai în anumite momente ale privirii la lucrurile externe?

Acesta fiind înțelesul schemei ortodoxe cu privire la stârnirea patimilor, constatăm că în esență nu e nici o deosebire între ea și cea a lui Blondel. Identitatea merge și mai în amănunte. Dacă momeala sau atacul este primul semnal pe care-l trimite conștiinței un „rebel răsculat“, însoțirea este faza în care cugetarea îi descoperă „rațiunea“ și „îndreptățirea“; și făurind astfel în favoarea ei argumente, se convinge să treacă, total sau cu anumite rezerve, de partea ei. E faza de investire cu temeuri raționale, mai bine-zis, cu false temeuri raționale, a poftes trezite, ca pe urmă, în faza consimțirii, să-și dea și voința adeziunea ei la o mișcare ce și-a câștigat o investitură din partea rațiunii și care, prin acest fapt, precum și cu trecerea fiecărei clipe de la trezirea sau de la apariția ei în conștiință, adică de când zăbovește rațiunea asupra ei, a crescut tot mai mult în intensitate. De aici urmează că abia prin lipsa de fermitate a rațiunii, mișcarea unei poftes devine păcat. Dacă rațiunea ar fi atât de fermă încât să respingă mișcarea ce apare în conștiință din primul moment, dacă nu s-ar lăsa cumpărată sau dusă de pseudo-raționamente și n-ar zăbovi nici o clipă asupra ei, mișcarea poftes n-ar deveni patimă. De aceea, Sfinții Părinți cer în primul rând o întărire a minții în poziția ei (18). Desigur că aceasta e și o lucrare de voință. Dar o lucrare de voință care se referă la minte și care se ușurează prin silința omului de a se lumina

Pr. Dumitru Stăniloae (1903-1993), traducător al Filocaliei, deținut și mărturisitor al temnițelor comuniste, a fost trecut în rândul sfinților în cadrul sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 12 iulie 2024

cu privire la rosturile și la datoriile sale. Lucrarea voluntară ni se înfățișează într-o strânsă împletire cu cea intelectuală în opera de refacere a omului, după cum, la căderea lui în păcat, au lucrat, în aceeași împletire, cauze morale și intelectuale.

De aceea, opera de redresare a omului trebuie începută cu credința, care pe de o parte e chestiune de voință, pe de alta se referă la minte, dându-i acesteia o atitudine intelectuală, sau o concepție care îi oferă argumente contra păcatului. Datoria care, în urma acestui fapt, se impune celui ce vrea să-și ducă viața tot înainte spre desăvârșire este să vegheze tot timpul asupra gândurilor ce apar în câmpul conștiinței, ca să fie eliminat de la prima apariție gândul oricărei patimi. Paza minții, atenția și rezistența trează și statornică împotriva gândurilor sunt recomandările neconținute ale dascălilor duhovnicești pentru cel ce nu vrea să cadă pradă patimilor. S-ar părea că aceasta înseamnă a ne ține cursul vieții pe un drum rigid, îngustat, care face cu neputință orice îmbogățire a ei. Dar, de fapt, înseamnă a ține mintea scufundată, plină de iubire, în infinitul dumnezeiesc, care o îmbogățește cu înțelesuri curate mereu noi.

Ceea ce continuu se respinge în asceză nu sunt noile avânturi și inspirații de ordin spiritual, ci tendințele exagerate ale poftes simțuale, care, departe de a aduce o îmbogățire a spiritului, îl îngustează, îl leagă infinit de lucruri finite, îl împiedică în tendințele de largire a înțelegerii lui. Ceea ce se înlătură mereu sunt bolovanii care sunt aruncați în calea unui râu ce înaintează, lărgindu-se. Vieții trupului i se încuviințează satisfacerea trebuințelor strict necesare. Dar nici un considerent cu adevărat rațional nu poate pleda pentru înlăturarea oricărui baraj din calea poftes ce se îndreaptă năvalnic spre ulițe înfundate și înguste.

Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae

„Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe”

Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii
Ortodoxe Române, București, 2002, pp. 112-119

Note:

1. Sfântul Marcu Ascetul, „Despre cei ce-și închipuie că se îndreaptă din fapte”, cap. 88, Filoc. rom. I, p. 260; Filoc. gr. ed. 3, vol. I, p. 115: „Când diavolul vede că mintea s-a rugat din inimă, aduce ispite mari și răutăcios uneltite”.

2. Idem, „Despre legea duhovnicească”, cap. 179, Filoc. rom. I, p. 246; Filoc. gr. cit., p. 107: „Când vezi poftele ce zac înăuntru că se mișcă cu putere și cheamă mintea la vreo patimă, cunoaște că mintea s-a ocupat mai înainte cu acestea și le-a adus la faptă și le-a așezat în inimă”.

3. Sfântul Marcu Ascetul spune: „momeala este mișcarea fără imagine a inimii”, „Despre legea duhovnicească”, cap. 140, Filoc. rom. p. 143; Filoc. gr. cit. p. 104. Sfântul Ioan Damaschin o caracterizează astfel: „o simplă atragere aminte din partea Satanei asupra unui lucru, de pildă: Fă aceasta, sau aceea, cum a făcut cu Domnul: Zi ca pietrele acestea să se facă pâini”, Filoc. gr. ed. II, vol. I, p. 344.

4. Sfântul Isihie Sinaitul, „Cuvânt despre trezvie și virtute”, Filoc. gr., ed. II, vol. I, p. 87.

5. Sfântul Ioan Damaschin, Cuvânt minunat și de suflet folositor, Filoc. gr., ed. II, vol. I, p. 344.

6. Sfântul Isihie Sinaitul, op. cit.

7. Ibidem.

8. Sfântul Marcu Ascetul, „Despre legea duhovnicească”, cap. 141, Filoc. gr. ed. 3, vol. I, p. 104: „Acolo unde se ivesc imagini în gând, s-a produs consimțirea. Căci mișcarea fără imagini este un act nevinovat”.

9. Idem, „Despre Botez”, Filoc. rom. I, p. 307: „Momeala nu e nici păcat, nici dreptate, ci dovada libertății voii. De aceea s-a și îngăduit să se arunce momeala în noi, ca pe cei ce se apleacă spre împlinirea poruncii să-i încununeze ca pe unii ce sunt credincioși, iar pe cei ce înclină spre plăcere să-i osândească, ca pe unii ce sunt necredincioși”.

10. Sfântul Ioan Damaschin, op. cit., 1. c.

11. Diadoh al Foticeii, Filoc. rom. I, p. 375; Filoc. gr. ed. 3, vol. I, p. 262-263.

12. Idem, Filoc. rom. I, p. 387-379; Filoc. gr. cit. p. 262.

13. Idem, cap. 76, Filoc. rom. I, p. 373.

14. Sfântul Ioan Scărarul, „Scara”, P.G. 88, 868 C.

15. Vladimir Lossky, Essai sur la Théologie mystique de l'Eglise d'Orient, Paris, Aubier, 1944, p. 125: „Ils sont des pensées ou des images qui montrent des régions inférieures de lââme, du subconscient”. Și Lossky trimite în această problemă la o carte pe care am fi dorit să o avem: „Pour l'analyse détaillée de ces termes voir l'ouvrage de Zarin, Fondements de l'ascétique orthodoxe, Saint Petersburg, 1902.

16. Sfântul Evagrie spune: „Trebuie să ne întrebăm: oare ideea stârnește patimile, sau patimile, ideea? Unii sunt de părere că prima, alții, că a doua. Dar patimile se stârnesc de simțuri. Când însă sunt de față iubirea și înfrânarea, nu se va mișca patima, iar când nu sunt de față, se va mișca”. „Iubirea e frâu mâniei” (Cap. 4 din Capete practice, P. G. 40, 1224).

17. Sfântul Maxim Mărturisitorul, Cap. de car. I, 84; P.G., 90, 980: „Mai întâi amintirea aduce în minte un gând simplu. Zăbovind, acesta stârnește patima. Dacă nu e înlăturat, acesta înconvoaie mintea la consimțire. Iar aceasta producându-se, vine în sfârșit la păcatul cu fapta”. Și aici avem patru trepte: gândul simplu (momeala), patima stârnită, consimțirea, fapta. S-ar părea că gândul simplu (momeala, atacul) nu e altceva decât trezirea patimii în subconștient; nu vine din altă parte. În realitate, gândul e trimis de patima stârnită. Dar patima încă nu a pătruns în conștiință cu vehemență. De aceea, încă nu e patimă pentru conștiință.

18. Sfântul Evagrie cere o fixare a minții, ca să nu mai hoinărească. Hoinăreala o face ușor de alunecat, ușor de momit de către orice argument. „Mintea ce rătăcește încoace și încolo e făcută fermă prin citire, priveghere și rugăciune; pofta aprinsă e veștejită prin foame, osteneală și însingurare; iar mânia e domolită de psalmodiere, îndelungă răbdare și milă.” (Cap. 6 din Capete practice, P.G. 40, 1224).

VIAȚA DE FAMILIE

Adopția

În 2005, au fost publicate rezultatele unor cercetări care au evidențiat efectele pe care le poate avea lipsa afectivității mamei asupra dezvoltării copiilor. Cercetătorii au urmărit un număr de copii adoptați, după ce aceștia au petrecut o perioadă din viață cuprinsă între 7 și 42 de luni în orfelinate cu servicii precare, în condiții de sărăcie extremă, în absența afecțiunii, în medii lipsite de stimuli și de interacțiune umană. Studiul i-a avut în atenție pe acești copii, întrucât ei nu beneficiaseră, în tot acest timp, de dragostea și de afecțiunea adulților, ca manifestări menite să certifice o recunoaștere și un răspuns la nevoile lor. Cercetătorii au urmărit modul în care acești copii au

evoluat psihoemoțional și din punctul de vedere al sănătății după ce au fost adoptați de familii stabile, care le-au asigurat necesarul de afectivitate. Observațiile au arătat că în decursul primului an de la adopție, majoritatea afecțiunilor și problemelor de ordin medical au dispărut.

Nu același lucru s-a petrecut cu privire la profilul emoțional și comportamental, care a rămas profund marcat de anumite tulburări de atașament, de o incapacitate de participare la realizarea unor legături emoționale stabile, pozitive, chiar cu cei apropiați.

Diacon Sorin Mihalache , fragment din lucrarea
Ești ceea ce trăiești, Ed. Basilica, București, 2019, p.84.

GÂNDUL ZILEI

Supunerea fiilor duhovnicești față de Biserică trebuie să înceapă printr-o desăvârșită încredere în rugăciunile Bisericii, Tainele și rânduielile sale și să se încheie cu respectarea în fapt a poruncilor Sale.

SFÂNTUL IOAN DE KRONSTADT, VIAȚA MEA ÎN HRISTOS

